

Mødet mellem jødedommen og kristendommen

I oktober 2009 ledede søster Sofie Hamring O.P. i Sankt Andreas Kirke i Ordrup et seminar om temaet ”Kristendommens rødder i jødedommen” – en appetitvækker til hendes bog¹, der udkom kort tid efter.

Af Grethe Livbjerg

Sr. Sofie Hamring O.P. var i 2006 totalt overanstrengt og fik af sin orden et sabbatsår i Jerusalem for at genvinde kræfter. Ved ankomsten undrede hun: Er dette kaotiske område nu det rigtige sted at hvile sig? Nej, det blev ikke hvile hun fik, men erfaring af, hvad kardinal Etchegaray² har sagt: ”Vor livsduelighed bliver større, jo mere vi henter kraft af de jødiske rødder”. Sagde Paulus ikke også; at det er roden, der bærer os?³

Hun havde intet kamera med. I stedet eksponerede hun sig selv for Jerusalems lys. Hun kom hjem, fyldt af indre billeder og for at de ikke skulle blegne overførte hun dem til skrift. De er blevet til bogen ”*Om jag glömmar dig, Jerusalem – Möten mellan judendom och kristendom*”, som er svær at katalogisere: ikke en rejsebeskrivelse, ikke et essay, ikke teologi – den er helt sig selv.

I læsningen blev jeg udfordret af samme spørgsmål angående forholdet mellem jøderne og de kristne, som Paulus kæmpede med i Romerbrevet⁴. Han – den højt uddannede rabbiner – fandt intet svar, men brast ud i en lovprisning: ”Hvilket dyb af rigdom og visdom hos Gud ... ”⁵. Hans lovprisning kunne også stå som underoverskrift til denne bog.

Flere gange under læsning af bogen standsede jeg op: Er kristendommen i sit forhold til jødedommen nu kommet til en ny begyndelse? ”Den, som møder Jesus Kristus,

¹ ”Om jag glömmar dig, Jerusalem – Möten mellan judendom och kristendom”, Artos 2009

² Fransk kardinal født 1922

³ Rom 11,18

⁴ Kap. 9-11

⁵ Rom 11,33-36

møder jødedommen”, sagde pave Johannes Paul II. Er den modsatte sætning ikke også sandt?

”Det åndelige liv findes ikke i svarene, men i spørgsmålene” sagde den jødiske filosof Emmanuel Levinas⁶. Jerusalem udfordrer med spørgsmål, der ikke finder lette svar.

Sr. Sofie har teologiske og især eksegetiske forudsætninger for at deltage i de debatter, som stadig foregår i Jerusalem – dette ”græsrodsteologiens fornemste fakultet”. Men det var dansen, sangen, musikken, festerne og bønnerne der blev hendes vej ind til denne forunderlige verden, og med sit poetiske sprog lokker hun læseren med. Allerede efter de første 30 sider følte jeg mig indført i et for mig – med skam at melde – så ringe kendt univers, som også gav mig nyt liv

Sr. Sofies skulle straks erfare vanskeligheden i at være den korsfæstedes repræsentant i mødet med et folk, som vi, de kristne, har korsfæstet. På sin første tur ud i byen kom en lille dreng med lange slangekrøller springende og spyttede på hendes hvide ordensdragt, hvorpå han løb tilbage til sine forældre, der ikke irettesatte ham.

Skulle hun lægge ordensdragten for ikke at fremprovokere modstand? Nej, hun stod ved sin identitet som dominikanerinde og opdagede, at dragten også åbnede døre, at der også fra jødisk side vokser en interesse frem for kontemplativt ordensliv. Flere kontemplative klostre har slået sig ned i Israel, og de er yndede udflugtsmål for især unge jøder. I klostret Bet Gamel lever 40 søstre i dybeste stilhed og bøn efter kartusiansk spiritualitet. Der findes også et andagtsrum for jøder og ved siden af det ét for muslimer. Begge bliver brugt. ”Findes der ikke i os alle et indre rum, hvor vi føler os lige ensomme?” spørger en jødisk student.

Sr Sofie fik opfyldt sit store ønske om at komme ind bag facaden og deltage i jødernes religiøse liv, og læseren drages med ind i de jødiske fester med deres dybe betydning – de fester som også Jesus har levet med i, som formede ham som menneske, de fester som vore fester bygger på.

Sr. Sofie boede en tid hos Sionssøstrene, en orden, der blev stiftet af den omvendte jøde, Ratisbonne⁷, med det formål at skabe tilnærmelse mellem jøder og kristne. Sit første synagogebesøg foretog hun sammen med disse søstre på den store forsoningsdag, Jom Kipur⁸ i en synagoge, der er centrum for jødisk reformbevægelse. Intet i traditionen er her opgivet, men den leves i en stadig fornyelse. Og netop sådan er ægte tradition: Ikke bare en punktlig dyrkelse af det gamle, fordi det er gammelt, i et modsætningsforhold til det nye, men det gamle i en stadig livfyldt fornyelse. På den-

⁶ Fransk-jødisk filosof, født i Litauen, 1906-1995

⁷ Marie-Alphonse Ratisbonne, fransk-jøde, 1814-1884. Konverterede til katolicismen og blev jesuit-præst og missionær

⁸ ”Soningsdag” på hebræisk. Begynder ved mørkets frembrud den tiende dag i den jødiske måned tishri

ne fastedag må kun rabbineren prædike og han overraskede: ”Vor faste i dag er meningsløs, hvis ikke vi tager alvorligt den ufrivillige faste mange af vore palæstinensiske brødre og søstre må udholde hver dag”. Det viste sig at han tilhørte ”Rabbis for Human Rights”, en af de israelske organisationer der arbejder for menneskerettigheder blandt palæstinenserne.

Sr. Sofie vil ikke give efter for presset til at vælge side: enten for palæstinenserne og mod jøderne – eller omvendt. Hun føler splittelsen gå gennem sit eget indre, og den eneste grænse det ikke var svært for hende at drage, var mod den fundamentalisme, som hun ustandselig løb ind i. På samme gade først præsenteret for en mindeplade i en moske hvor en jøde i 1994 skød 29 bedende muslimer. Lidt længere fremme er ophængt en mindeplade over de 67 jøder der blev dræbt under en muslimsk program i 1929. Ved dem begge var der forbipasserende, der ikke ville se. Og alt imens står de kristne fundamentalister med Bibelen i hånd og beder om at klippemoskeen må blive ødelagt, så templet kan bygges op på ny. Ja, to søsterkommuniteter holder med hver sin side og er derfor hinanden fjendtlige. Sandelig en ubekvem mark hvor Israels paradokser ramler sammen. Intuitivt blev hun draget til den eneste plads der kunne give sand hvile: Golgata. Dér var fred, dér blev timer tilbragt i bøn. Det er jo Kristus der lider her.

Endnu inden den store faste- og forsoningsdag er slut, gøres forberedelser til Løvhyttefesten⁹. Den fest der på særlig måde skal levendegøre Guds nærvær og skabe forventning til den slutgyldige frelse – at bo i løvhytte kan jo kun være provisorisk. Alt eksploderer i glæde. Det er som glæden rent fysisk trænger ind gennem huden. Helt almindelige anstændige jøder forvandles i glæden, så de fremstår gennemlyste og brændende. Og hun, der få dage før var ankommet ”ind i døden træ” fik følelsen af igen at være 20-årig. En gammel tekst forklarer denne glæde med, at ”de øste op af Helligånden”. Et vekselspil mellem selve Glæden og den der glæder sig. Rabbinerne sagde da også: ”Helligånden kommer bare til et glædefyldt hjerte, jo mere man glæder sig, jo mere kommer Ånden, og jo mere Ånd, jo mere glæde”. Men tror jøderne på Helligånden som den ene person i Treenigheden? Nej, dette er utænkeligt for en jøde, for dem er Helligånden et andet udtryk for Guds nærvær. Men ingen kan vel tvivle på, at profeterne var fyldt af Helligånden?

Traditionen kaldte Toraen for en ægteskabspagt og Højsangen blev billede på den dag, da Toraen blev givet til folket. Shavuot¹⁰ er den fest, hvor pagten fornys. Før de ti budord højtideligt læses op, synges liturgiske digte der fejrer brylluppet mellem Gud og Israel. Natten før festen studeres Toraen. Gud åbenbarede sig på en neutral

⁹ Jødisk fest, der holdes om efteråret til minde om den tid, da israelitterne boede i løvhytter under vandringen i ørkenen (3. Mos 23, 42f)

¹⁰ Betyder ”uger” på hebraisk og er en jødisk fest, som markerer, at det jødiske folk modtog Torah på Sinaibjerget. Festen falder syv uger efter pesach-festens anden dag, deraf navnet

plads – ude i ørkenen, ikke på Israels territorium, for at alle folk skal kunne tage denne bryllupspagt til sig. Og her samles da også jøder og en håndfuld kristne.

Man kan misforstå Paulus, som om han vil sige at Kristus er afskaffelsen af loven. En sådan misforståelse kan lede til foragt for jøderne. Meningen er at Jesus er loven i dens fylde. ”Gennem Kristus, min jødiske bror, er også jeg, en ensom goj (hedning), blevet ledet til det nye Sinaj”.

”Jeg tror at Jesus er glad for at se os her, sammen med sit folk”, sagde en sionssøster.

Under læsningen måtte jeg gang på gang tænke på biskop Hans Martensens bog: *Dåb og Gudstro*¹¹, hvor han stiller spørgsmålet, om ikke splittelsen mellem de kristne har sin oprindelse i splittelsen til jøderne, og om ikke de kristnes enhed skal rodfæstes i en fornyet enhed mellem de kristne og Guds eget folk – selv om dybt forskellige opfattelser består.

Syster Sofie Hamring O.P.: ”Om jag glömmar dig, Jerusalem – Möten mellan judendom och kristendom”, Artos 2009.

¹¹ Steno-Forlag 1982